

ИЗВЕШТАЈ О ОЦЕНИ ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ

ПОДАЦИ О КАНДИДАТУ

Презиме, име једног
 родитеља и име Спасић Шнеле, Микан, Миљана
 Датум и место рођења 21.08.1989. Ниш

Основне студије

Универзитет Универзитет у Нишу
 Факултет Филозофски факултет
 Студијски програм Психологија
 Звање Дипломирани психолог
 Година уписа 2008. године
 Година завршетка 2012. године
 Просечна оцена 9.27

Мастер студије, магистарске студије

Универзитет Универзитет у Нишу
 Факултет Филозофски факултет
 Студијски програм Психологија
 Звање Мастер психолог
 Година уписа 2012. године
 Година завршетка 2014. године
 Просечна оцена 9.78
 Научна област Психопатологија детињства и младости
 Наслов завршног рада Страх од смрти код деце

Докторске студије

Универзитет Универзитет у Нишу
 Факултет Филозофски факултет
 Студијски програм Психологија
 Година уписа 2014.
 Остварен број ЕСПБ бодова 140
 Просечна оцена 9.75

НАСЛОВ ТЕМЕ ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ

Наслов теме докторске
 дисертације Трансгенерацијска повезаност незадовољства и прихватања тела унутар
 женског породичног стабла
 Име и презиме ментора,
 звање Снежана Видановић, редовни професор, у пензији
 Број и датум добијања
 сагласности за тему докторске дисертације НСВ број 8/18-01-007/18-019, 21.09.2018. године

ПРЕГЛЕД ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ

Број страна 274
 Број поглавља 6 поглавља, Литература и Прилози
 Број слика (шема, графикона) 13 графикона и 8 фигура
 Број табела 71
 Број прилога 1

ПРИКАЗ НАУЧНИХ И СТРУЧНИХ РАДОВА КАНДИДАТА
који садрже резултате истраживања у оквиру докторске дисертације

Р. бр.	Аутор-и, наслов, часопис, година, број волумена, странице	Категорија
1	<p>Bogdanović, A. i Spasić Šnele, M. (2018). Postoji li razlika u procjeni kvalitete života između roditelja djece s teškoćama u razvoju i roditelja djece bez teškoća u razvoju: metaanaliza. <i>Ljetopis socijalnog rada</i>, 25(2), 249-271.</p>	M23
	<p>У раду је представљено метааналитичко истраживање које имало за циљ да интегрише налазе добијене у појединим истраживањима која су се бавила испитивањем разлика у субјективној процени квалитета живота између родитеља деце са тешкоћама у развоју и родитеља деце без тешкоће у развоју, односно опште популације. Укључена су 14 истраживања обухватајући 2088 испитаника из групе родитеља деце са тешкоћама у развоју и 783 родитеља деце без тешкоћа у развоју из седам истраживања. У осталим радовима коришћене су норме за општу популацију са одговарајућег географској подручја. Резултати су показали да је квалитет живота родитеља деце са тешкоћама у развоју лошији у односу на родитеље деце без тешкоћа.</p>	
2	<p>Spasić Šnele, M., Todorović, J., & Komlenić, M. (2020). Gender roles and dimensions of family functioning as predictors of subject well-being in men and women. <i>Теме</i>, 3, 681-701.</p>	M24
	<p>Друштвени фактори кроз одређена, најчешће различита, очекивања од мушкараца и жена, која се одражавају кроз социјално конструисане родне улоге, могу имати посебно место у доживљају субјективног благостања мушараца и жена, који је између осталог повезан и са породичним функционисањем. У истраживању се показала да фемининост и маскулиност, заједно са адекватном комуникацијом у породици представљају важне индикаторе позитивног става према животу и мушкараца и жена. Када је реч о афективној димензији субјективног благостања код мушкараца и жена показало се да су маскулиност и комуникација значајни предиктори. На узорку мушкараца важну улогу има и ниво кохезивности, а код жена број деце.</p>	
3	<p>Спасић-Шнеле, М. и Анђелковић, В. (2017). Васпитни ставови родитеља као предиктори интернализованих и екстернализованих проблема адолесцената. <i>Зборник института за педагошка истраживања</i>, 49(2), 279-296.</p>	M24
	<p>У раду је испитана предиктивна вредност васпитних ставова родитеља у односу на ниво интернализованих и екстернализованих проблема на узорку адолесцената од 12 до 18 година (укупно 212 испитаника). Утврђено је да емоционално хладни васпитни став оца и ограничавајући васпитни став оба родитеља представљају значајне предикторе нивоа опште анксиозности, док је хладни васпитни став оца једини значајни предиктор екстернализованих проблема младих. Показало се и да ограничавајући васпитни став оба родитеља представља значајан предиктор опште анксиозности младића, а емоционално хладни васпитни став оца доминантан предиктор опште анксиозности девојака. Резултати указују на неопходност подробнијег сагледавања односа родитељ-дета у циљу очувања менталног здравља деце и адолесцената.</p>	
4	<p>Спасић, М. (2016). Појам смрти из угла детета. <i>Теме</i>, 2, 525-540.</p>	M24
	<p>Применом упитника <i>Интервју о смрти за децу</i> и Цртежа детета на тему „Смрт“ на узорак деце старости 5, 6 и 7 година оба пола учињен је покушај бољег разумевања дечијег поимања смрти. Резултати су потврдили значај узраста детета за поимање смрти, при чему се показало да је размјевање концепта смрти посетепен процес: супкомоненте смрти неминовност и иреверзибилност деца најлакше схватају и прве се усвајају, затим следе универзалност и нефункционалност, које се касније усвајају, а највећих потешкоћа деца имају око разумевања узрочности смрти. Деца су своје доживљаје смрти одражавала и кроз цртеже на којима се могао уочити развојни тренд са биолошког концепта смрти ка метафоричком.</p>	
5	<p>Todorović, J., Spasić Šnele, M., & Hadži – Pešić, M. (2020). The quality of marriage in function of satisfaction with life, satisfaction with work, depression and altruism, In C. Pracana & M. Wang (Eds), <i>Psychological Applications and Trends</i> (pp. 26-30). Proceeding of the <i>International psychological Applications Conference and Trends – InPact2020</i>. Lisboa, Portugal: inScience Press.</p>	M33

	<p>У овом раду испитана је предиктивна моћ задовољства животом и послом, депресивности и алтруизма у односу на квалитет брака на узорку од 900 испитаника просечне старости 41 година (19-79 година) у браку или партнерској вези. Показало се да депресивност повећава ризик за стабилност брака и негативно се одражава на задовољство браком и слагање партнера. Алтруизам је од важности у односу на задовољство браком и умањује ризике за стабилност брак, док је ниже задовољство животом повезано са већим ризицима за стабилност брака. Задовољство послом остварује значајан, али мали ефекат у односу на слагање партнера и задовољство браком.</p>	
6	<p>Todorović, J., & Spasić Šnele, M. (2019). Family factors and gender roles as predictors of positive affectivity and attitude towards life. In: И. О. Логинова (eds.), <i>Психологическое здоровье человека: жизненный ресурс и жизненный потенциал [Psychological health of the person: life resource and life potential]</i> (pp. 34-42). Krasnoyarsk (Russia): Красноярский государственный медицинский университет имени профессора В. Ф. Войно-Ясенецкого.</p> <p>На узорку од 1417 испитаника проверено је да ли и какву улогу имају породични фактори, полне улоге, али и одређене социодемографске варијабле у односу на позитиван афективитет и став према животу. Важну улогу показало се да имају породични односи, полне улоге и ниво образовања у односу на позитиван став према животу, а у односу на позитиван афективитет важну улогу има комуникација, маскулиност, кохезија и број деце. Даље, резултати су показали да се већи број деце може негативно одразити на став према животу и афективитет, док маскулност значајно доприноси субјективном благостању испитаника.</p>	M33
7	<p>Spasić Šnele, M., Stojilković, A. & Vidanović, S. (2017). Satisfaction and dissatisfaction with family roles in women from rural and urban areas. In: V. Hedrih (ed.), <i>International Thematic Proceedings Book "Work and family relations at the beginning of the 21st century"</i> (pp. 113-127). Niš: Faculty of Philosophy, University of Niš.</p> <p>У овом раду испитана је улога димензија квалитета живота и партнерско насиље у односу на задовољство породичним улогама на узорку 833 жена старости између 30 и 70 година које живе у руралним и урбаним срединама у Србији. Социјални односи и окружење су значајни предиктори задовољства породичним улогама у обе групе жена, а на узорку жена из урбаних средина и психолошко здравље. Партнерско насиље има важну улогу када је реч о незадовољству породичним улогама, али индиректно негативно се одражавајући на социјалне односе на узорку жена из руралног подручја, односно на психолошко здравље на узорку жена из урбаних средина.</p>	M33
8	<p>Dosković, M. i Spasić Šnele, M. (2018). Pristup hraniteljstvu iz ugla teorije afektivne vezanosti. U: M. Nikolić i M. Vantić-Tanjić (ur.), <i>Unapređenje kvaliteta života djece i mladih – tematski zbornik</i> (str. 563-576). Tuzla: Udruženje za podršku i kreativni razvoj djece i mladih, Edukacijsko-rehabilitacijski fakultet, Univerzitet u Tuzli.</p> <p>Специфичност хранитељске дијаде сагледана из угла теорије афективне везаности представља основно полазиште овог рада. Применом инструмента Аутибиографски дијалози о емоционално значајним догађајима (АЕЕД) процењен је квалитет афективне везаности 12 дијада хранитељ-храњених. На основу анализе одговора по пета дијада класификоване су као емоционалне усклађене (сигурни образац), односно емоционална претераност (преокупирани образац), док се једна дијада може одредити као емоционална затвореност (избегавајући образац), а једна припада категорији СС, односно деозорганованом обрасцу. Резултати указују на важност сагледавања квалитета афективне везаности дијаде хранитељ-храњеник, при чему се примењен инструмент показао као погодно средство, који се претежно користи у раду са биолошким дијадама.</p>	M33
9	<p>Dosković, M. i Spasić Šnele, M. (2017). Razumevanje pomešanih osećanja kod dece. U: A. Avdić, A. i L. Junuzović-Žunić (ur.), <i>Unapređenje kvaliteta života djece i mladih – tematski zbornik</i> (str. 119-130). Tuzla: Udruženje za podršku i kreativni razvoj djece i mladih, Edukacijsko-rehabilitacijski fakultet, Univerzitet u Tuzli.</p> <p>Основи циљ овог истраживања био је да се испита развој дечије способности да вербално извести о разумевању помешаних осећања на узорку 60 испитаника узраста од 5 до 10 година. Испитаници су посматрали пет кратких делова из цртаног филма „Дамбо“ у коме јунак</p>	M33

доживљава помешана осећања, након чега је уследио интервју. Показало се да постоји развојна прогресија у дечијој способности разумевања помешаних осећања. Старија деца (9 и 10 година) су успешнија у разумевању помешаних осећања у односу на децу предшколског узраста (5 и 6 година) и децу из другог разреда основне школе (7 и 8 година). Нису утврђене полне разлике у разумевању помешаних осећања.

Спасић Шнеле, М. (2018). Квалитет породичних интеракција као предиктор снага и тешкоћа адолесцената. *Настава и васпитање*, 67(2), 375-389.

10 У овом раду проверена је предиктивна улога квалитета породичних интеракција у односу на снаге и тешкоће адолесцената старости од 12 до 15 година. Утврђено је да задовољство породицом представља значајан предиктор нижег нивоа емоционалних проблема адолесцената. Поред тога, доживљај одбацивања мајке повезан је са вишим нивоом хиперактивности, док је прихватање мајке повезано са нижим нивоом проблема у понашању и проблемима са вршњацима, а са вишим нивоом просоцијалног понашања. Резултати указују да би боље разумевање значаја породичних процеса за развој адолесцената могло допринети успешности интервенција намењених побољшању квалитета живота младих.

M51

Spasić, M. (2016). Creativity and anxiety in Roma and Serbian adolescents. *Research in Pedagogy*, 6(1), 76-89.

11 У овом раду представљено је истраживање у коме је испитан однос између креативности и анксиозности у периоду ране адолесценције на узорку ученика ромске и српске националности. Резултати су показала да постоје разлике на нивоу ситуационе анксиозности, која је израженија код адолесцената ромске националности, и креативности, где су већи скорови утврђени на нивоу ученика српске националности. Утврђена је и разлика између мушких адолесцената ромске и српске националности када је реч о ситуационој анксиозности, која је израженија код Рома. Адолесценткиње српске националности су се показале као креативније у односу на своје вршњакиње ромске националности, али и вршњаке српске националности.

M52

Spasić Šnеле, M., & Vidanović, S. (2017). Children's beliefs about death. *Godišnjak za psihologiju*, 13(15), 71-83.

12 Дуго представљајући табу тему, страх од смрти и разумевање смрти код деце и њихов однос представљају централну идеју проучавања у овом раду. Када је реч о страху од смрти нису уочене узрастне нити полне разлике, а уочено је и да искуство са смрћу (губитак члана породице или кућног љубимца) не одражава на разумевање нити на страх од смрти код деце предшколског и рано школског узраста. Страх од смрти није повезан са разумевањем концепта смрти, али уочена је повезаност разумевања смрти и страха од неутралних речи, указујући да је зрелије разумевање смрти повезано са нижим нивоом генералне анксиозности код деце.

M53

НАПОМЕНА: уколико је кандидат објавио више од 3 рада, додати нове редове у овај део документа

ИСПУЊЕНОСТ УСЛОВА ЗА ОДБРАНУ ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ

Кандидат испуњава услове за оцену и одбрану докторске дисертације који су предвиђени Законом о високом образовању, Статутом Универзитета и Статутом Факултета.

ДА НЕ

образложење

ВРЕДНОВАЊЕ ПОЈЕДИНИХ ДЕЛОВА ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ

Кратак опис појединих делова дисертације (до 500 речи)

Након Увода у којем кандидаткиња укратко представља основне идеје и истраживачка питања у раду, следи поглавље посвећено теоријском уводу у проблем докторске дисертације. Кандидаткиња полази од тога да је најбазичнији слој искуства селфа везан за тело и његове сензације и да је доживљај властитог тела један од првих корака у формирању и одржању идентитета и аутономије. Указује се да током целог живота доживљај властитог тела чини битан део слике о себи и значајно утиче на формирање и интегритет личности и има важне импликације за различита подручја психолошког функционисања и квалитет живота. Мада се незадовољство телом пре свега везивало за адолесценцију, пажња истраживача проширила се и на децу млађег узраста, али и жене у одраслом добу. С правом се све више препознају не само специфични фактори који се везују за свако старосно доба, већ и значајне сличности у чиниоцима који су повезани са доживљајем тела жена током целог животног циклуса. Кад је реч о деци, посебно женског пола, показало се да се незадовољство сопственим телом може уочити већ на узрасту од 7-8 година, чак и раније код појединих шестогодишњакиња.

Теоријска разматрања посебно наглашавају да мајка од најранијег детињства има веома важну улогу у

дoживљају тела, без обзира на узраст ћерке и у којој фази животног циклуса се она налази. Поред тога, индиректно, мајчино понашање према свом телу и директно (коментари које шаље својој ћерки о њеном телу) могу бити повезани са ћеркиним односом према свом телу у виду задовољства њиме и његовим прихватањем, односно неприхватањем. Истраживања су указала и на значај појединих других фактора (поред афективне везаности и социјалног учења) повезаних са незадовољством и прихватањем тела. Када су у фокусу девојчице, то може бити став мајке о ћеркином телу. Код жена у одраслом добу ти фактори огледају се у когнитивним стратегијама, субјективној процени здравственог стања и страху од старења.

Једно од питања које се, између осталог, намеће јесте одакле и путем којих механизма деца развијају ставове о сопственом и идеалном телесном изгледу других особа и начинима путем којих се оно може постићи. Такође, трансгенерацијска повезаности незадовољства тела и прихватања тела је веома важан аспект у сагледавању доживљаја тела на различитим узрастима.

У *Методолошком делу* кандидаткиња излаже поступке и методе које је користила за реализацију истраживања. У складу са основном идејом овог рада у теоријском делу, а много више у дискусији, акценат је био на односу мајке и ћерке и развојним специфичностима доживљаја тела условљеним фазом животног циклуса. Ипак, сама комплексност концепта слике тела и фактора који имају важну улогу у њеном развоју захтева поглед и на нека питања која нису од примарног интересовања у овом истраживању, али могу бити од велике важности у бољем разумевању слике тела. Будући да медији представљају значајан елемент који обликује културну стварност у којој живимо, а која у већој или мањој мери обликује нашу свест, детаљније познавање механизма њиховог утицаја доприносе и бољем разумевању развоја доживљаја слике тела.

Следеће целине у раду чине: *Дискусија резултата*, *Закључак*, као и попис литературе и прилози.

ВРЕДНОВАЊЕ РЕЗУЛТАТА ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ

Ниво остваривања постављених циљева из пријаве докторске дисертације (*до 200 речи*)

Основни циљеви истраживања били су:

1. Емпиријска провера путање трансгенерацијске повезаности незадовољства тела и прихватања тела између генерације баке, мајке и ћерке, преко димензија афективне везаности (анксиозности и избегавања) и облика социјалног учења (моделовања и коментарисања).
2. Утврдити факторе повезане са незадовољством тела и прихватањем тела на узорку који чине баке, мајке и ћерке.
3. Утврдити однос субјективног доживљаја лепоте са незадовољством и прихватањем тела на узорку који чине баке, мајке и ћерке.

Важно је напоменути приликом вредновања резултата истраживања у оквиру докторске дисертације да је реч о корелативном, трансверзалном истраживању и, како кандидаткиња справом наглашава, евентуалне импликације каузалности морају се сагледати на хипотетичком нивоу.

Поред мноштва релевантних резултата, издвојили бисмо оне који се односе на трансгенерацијске повезаности незадовољства телом и прихватања тела. Очекивано, показало се да мајка има важну улогу у доживљају тела своје ћерке. Мада је директна повезаност утврђена само између бака и мама када је реч о прихватању тела, уочено је да постоји велики број путева којима мајка доприноси доживљају тела код ћерке. Неки од ових путева имају своје корене у најранијим афективним односима, током којих дете учи о себи и свету и на основу којих се формирају најранији ставови о себи и другима, остајући значајни током целог животног циклуса.

Вредновање значаја и научног доприноса резултата дисертације (*до 200 речи*)

Пре свега бисмо желели да истакнемо да се кандидаткиња у истраживању бавила веома захтевном темом јер је проучавање доживљаја тела врло комплексно на било ком узрасту. Посебан научни допринос чини одређење за трансгенерацијско истраживање, имајући у виду сву сложеност такве врсте студија у различитим доменима. Резултатима истраживања проширила су се знања о бројним чиниоцима и психолошким факторима повезаним са важним аспектима доживљаја себе током целог животног циклуса. Методолошки оквир је добро постављен и прецизно дефинисан, прати савремена теоријска разматрања и ослања се на налазе једног броја релевантних истраживања како одраслих, тако и деце различитог узраста. По нашем мишљењу, још један важан допринос и, уверени смо, подстрек за даља истраживања могу пружити специфични инструменти за процену доживљаја тела код деце који су у приличној мери непознати широј психолошкој јавности.

Оцена самосталности научног рада кандидата (*до 100 речи*)

Истраживање је у целости реализовано на самосталан и оригиналан начин, обухвата научно поље недовољно истражено у области психологије, те као такво представља допринос савременој науци.

ЗАКЉУЧАК (до 100 речи)

На основу укупне оцене дисертације која у потпуности задовољава предвиђене стандарде, Комисија предлаже да се докторска дисертација кандидаткиње Миљане Спасић Шнеле, под насловом „Трансгенерацијска повезаност незадовољства и прихватања тела између генерације баке, мајке и ћерке“ **прихвати, а кандидаткињи одобри јавна одбрана.**

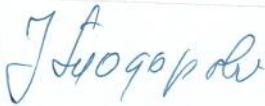
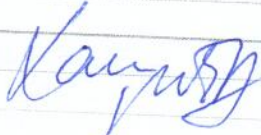
КОМИСИЈА

Број одлуке ННВ о именовану Комисије

8/18-01-001/21-030

Датум именовања Комисије

10. 2. 2021.

Р. бр.	Име и презиме, звање		Потпис
1.	Др Татјана Стефановић Станојевић, редовни професор Психологија (Научна област)	Филозофски факултет у Нишу (Установа у којој је запослен)	председник
2.	Др Снежана Видановић, редовни професор у пензији Психологија (Научна област)	Филозофски факултет у Нишу (Установа у којој је запослен)	ментор, члан
3.	Др Јелисавета Тодоровић, редовни професор Психологија (Научна област)	Филозофски факултет у Нишу (Установа у којој је запослен)	члан
4.	Др Александра Хацић, ванредни професор Развојна психологија (Научна област)	Филозофски факултет у Бањој Луци (Установа у којој је запослен)	члан

Датум и место:

27.2.2021, Ниш